

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa A. P.

przeciwko [...], "S. " K. i Wspólnicy sp. j. w Ł.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25 sierpnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 25 lutego 2021 r., sygn. akt VIII Pa [...],,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 października 2020 r., X P [...], Sąd Rejonowy- Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. oddalił powództwo A. P. o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych oraz odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej.

Sąd Okręgowy- Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. wyrokiem z dnia 25 lutego 2021 r., VIII Pa [...], oddalił apelację powoda od powyższego wyroku oraz zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie: 1) art. 22 § 1 i § 1² w związku z art. 151¹ § 1, 2 i 3 w związku z art. 3 k.p.; 2) art. 29 § 1 i 2 k.p. w związku z art. 65 § 1 k.c., 3) art. 65 § 2 k.c.; 4) art. 189 k.p.c. w związku z art. 24 § 1 i art. 151¹ § 1-3 k.p.; 5) art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem istotnych zagadnień prawnych wymagających rozstrzygnięcia, czy w sytuacji, w której: 1) w celu obejścia prawa z pracownikiem są zawierane równocześnie dwie umowy, to jest umowa o pracę oraz umowa cywilnoprawna (umowa o świadczenie usług), przy czym: (i) obowiązki pracownika/zleceniobiorcy w treści umów różnią się od siebie jednak faktycznie pracownik wykonuje wszystkie te czynności wynikające z obu umów pod kierownictwem jednego pracodawcy bez wyraźnego oddzielenia, na rzecz którego podmiotu działa; (ii) podmiotami zawierającymi z pracownikiem w/w umowy są dwa różne podmioty nienależące formalnie do jednej grupy kapitałowej, jednak faktycznie pozostające pod kierownictwem tych samych osób a także zawierające w firmie spółki te same oznaczenia; (iii) ustalenia faktyczne poczynione przez Sądy obu instancji prowadzą się do stwierdzenia nagannego zachowania pracodawcy oraz wykorzystywania swojej przewagi ekonomicznej oraz przyjęcia koncepcji "przebicia zasłony korporacyjnej" oraz przyjęcia, iż analiza treści umów zlecenia zawartych przez pracownika ze spółką powiązaną prowadzi do jednoznacznego wniosku, że treść tych umów obejmowała wszystkie elementy pracowniczego stosunku zatrudnienia; 2) pracownik faktycznie pozostając przez cały czas pracy pod kierownictwem podmiotu, z którym zawarł umowę o pracę, wykonuje przez cały czas rodzajowo tą samą pracę/te same czynności, nie ma możliwości rozróżnienia, czy i kiedy miałoby dochodzić do świadczenia usług na rzecz zleceniodawcy, jednak jego wynagrodzenie stanowiące iloraz sumy godzin przepracowanych i rozpisanych na umowę o pracę i umowę o świadczenie usług oraz stawki godzinowej (wynikającej z ustaleń stron nieznajdujących odzwierciedlenia w pisemnej umowie o pracę), wpływa na jego rachunek z dwóch źródeł, to jest umowy o pracę (pracodawcy) i umowy o świadczenie usług (formalnego zleceniodawcy), przy czym z tytułu umowy o pracę pracownik otrzymuje wyłącznie równowartość minimalnego wynagrodzenia, zaś kwota przenosząca kwotę minimalnego wynagrodzenia jest wypłacana przez formalnego zleceniodawcę; 3) wysokość wynagrodzenia pracownika zostaje w rzeczywistości ustalona na wyższym poziomie niż stawka wynagrodzenia wynikająca z umowy o pracę, a różnica między stawką godzinową wskazaną w umowie o pracę a faktycznie umówioną ma być

rekompensowana stawką wynikającą z umowy cywilnoprawnej (umową o świadczenie usług); pracownikowi przysługuje względem pracodawcy roszczenie o zapłatę wynagrodzenia z tytułu godzin nadliczbowych, a jeżeli tak, czy stawka godzinowa stanowiąca podstawę obliczenia wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych powinna: a) zostać podwyższona o wynagrodzenie wynikające z umów cywilnoprawnych, gdyby czynności wynikające z umów zlecenia były wykonywane w tym samym czasie, co obowiązki na podstawie umów o pracę. Czy też podstawę obliczenia wynagrodzenia/dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych winno stanowić wynagrodzenie pracownika wynikające z jego osobistego zaszeregowania określonego stawką godziną lub miesięczną w pisemnych umowach o pracę, albo b) wobec różnicy między stawką wskazaną dla pozoru w umowie o pracę (stawka minimalnego wynagrodzenia) a stawką wskazaną w zawartych w celu obejścia prawa umowach cywilnoprawnych - podstawę obliczenia wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych winna stanowić stawka wynikająca z umów cywilnoprawnych (o ile jest korzystniejsza dla pracownika).

Jako drugie zagadnienie prawne powód wskazał problem, wymagający rozstrzygnięcia, czy jeżeli żądanie powoda obejmuje zasądzenie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, przedmiotowe żądanie zawiera samo w sobie żądanie ustalenia stosunku pracy.

Skarżący wskazał ponadto na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, bowiem Sąd drugiej instancji wydając zaskarżony wyrok, wskutek niewłaściwego zastosowania art. 22 w związku z art. 151¹ § 1 k.p. a także art. 29 § 1 k.p. w związku z art. 65 § 1 i 2 k.c. doprowadził do sytuacji, w której wydane orzeczenie jest niezgodne z podstawowymi zasadami prawa pracy. Sąd Okręgowy nie zakwalifikował bowiem wynagrodzenia otrzymywanego przez powoda z rachunku zleceńodawcy do podstawy otrzymywanego przez powoda wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę, mimo iż iloraz wyżej wskazanych wynagrodzeń i przepracowanych przez powoda liczby godzin w danym miesiącu, oddawał faktyczną, ustaloną między powodem a pozwanym stawkę wynagrodzenia za pracę. Tym samym Sąd drugiej instancji nie znalazł podstaw do przyznania powodowi rekompensaty

pieniężnej za godziny nadliczbowe, obliczonej na podstawie uwzględniającej faktyczną i ustaloną między stronami stawkę godzinową.

Ponadto, przy wydaniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy dokonał tłumaczenia oświadczeń woli stron oraz badania treści umowy o pracę zawartej przez powoda z pozwaną z pominięciem okoliczności, w których zostało złożone oświadczenie woli, zasadami współżycia społecznego oraz ustalonymi zwyczajami. Sąd ten nie wziął pod uwagę samodzielnie przyjętych ustaleń w zakresie stosowanej u pozwanej polityki wypłaty wynagrodzeń, ustaleń dokonanych przez powoda z pozwaną przed zawarciem umowy o pracę jak i samego faktu powszechnej praktyki firm ochroniarskich w tworzeniu konstrukcji prawnych mających na celu obejście prawa w zakresie wypłaty pracownikom rekompensaty z tytułu godzin nadliczbowych czy ponoszenia obciążeń publicznoprawnych.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania; uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 47.175,68 zł wraz z odsetkami szczegółowo opisanymi w piśmie powoda z dnia 20 maja 2020 r.; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych oraz zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo

wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd).

Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia, który jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej. Wniosek ten podlega analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, mimo że argumenty mogą być podobne (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurystycznego, którego rozstrzygnięcie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej

sprawy, lecz także przy rozpoznawaniu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący powinien dostrzec zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USK 214/21, LEX nr 3245418; z 29 kwietnia 2021 r., I USK 128/21, LEX nr 3245435 oraz z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USK 99/21, LEX nr 3270192).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczności, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta "oczywistość" i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy

wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżący nie spełnił opisanych oczekiwań co do wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że powód metodycznie niezasadnie łączy w skardze kasacyjnej dwie podstawy przysądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.), co nie jest prawidłowe, gdyż każda podstawa ma inny przedmiot zainteresowania i inną pełni rolę. Ustawodawca wyraźnie rozróżnia te podstawy. Kumulacja podstaw przysądu nie jest dopuszczalna, gdyż to co uzasadniać ma istotne zagadnienie prawne, nie może jednocześnie składać się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, bowiem to co stanowi o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie może być jednocześnie istotnym problemem prawnym (logicznie wyklucza się).

Co do zagadnień prawnych podnoszonych przez skarżącego należy uznać, że nie noszą one cechy nowości, bowiem Sąd Najwyższy orzekał już w podobnych sprawach i nie zachodzą podstawy do zmiany przyjętych poglądów.

Dla przykładu w wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., II PK 32/17 (LEX nr 2558331) Sąd Najwyższy, rozstrzygając w podobnym stanie faktycznym stwierdził, że w przypadku zawarcia umów o pracę, a także zawarcia z tym samym pracodawcą w celu obejścia ustawy umów zlecenia, przy obliczaniu wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych w myśl art. 151¹ § 3 k.p. wynagrodzenie zasadnicze z umowy o pracę, stanowiące podstawę obliczania dodatku mogłoby być podwyższone o wynagrodzenie z umów zlecenia, gdyby czynności wynikające z umów zlecenia były wykonywane w tym samym czasie, co obowiązki na podstawie umów o pracę. W sytuacji natomiast, gdy czynności z umów zlecenia dotyczyły obowiązków pracowniczych wyłącznie przekraczających dobowe lub przeciętne tygodniowe normy czasu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym, podstawę obliczenia dodatków za pracę w godzinach nadliczbowych powinno stanowić wynagrodzenie pracownika wynikające z jego osobistego zaszeregowania określonego stawką godzinową lub miesięczną w umowach o pracę.

Podobnie jest w przypadku drugiego z powoływanych w skardze zagadnień prawnych. Nie jest to zagadnienie istotne. Na ocenę stopnia istotności zagadnienia

wpływ ma istnienie rzeczywistych i poważnych wątpliwości interpretacyjnych, które nie doczekały się wykładni w orzecznictwie sądów, jak również istnienie orzeczeń wskazujących na występowanie rozbieżności na tle interpretowanych przepisów prawa. Takich wątpliwości skarżący nie wykazuje. Wręcz przeciwnie przytacza wyrok z dnia 13 marca 2012 r., II PK 170/11 (LEX nr 1211150), w którym Sąd Najwyższy wprost odpowiada na postawione przez niego pytanie.

Niezależnie od tego powód w formułowanych przez siebie zagadnieniach prawnych nie podaje, żadnych przepisów prawnych, których wykładnia pozwalałaby na udzielenie odpowiedzi na stawiane przez niego pytania. Jak wyjaśniał wielokrotnie Sąd Najwyższy istotne zagadnienie prawnego musi wiązać się z określonym przepisem prawnym, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2022 r., I CSK 1802/22, LEX nr 3391678).

Z podanych względów Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzekł na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[as]